

De elite van toen

Door de eeuwen heen liet de Zeeuwse elite zich graag en veel portretteren. Dat was al zo in de 16e en 17e eeuw, maar nam een vlucht in de 18e eeuw. Om hierbij stil te staan is in het Stadhuis­museum Zierikzee van 3 juli tot 9 november de tentoonstelling **Zeeuwse portretten uit de achttiende eeuw te zien.** Gastconservator Jim van der Meer Mohr schreef de begeleidende publicatie.

*Philip van Dijk (1680-1753),
Groepsportret van Nicolaas Steengracht en Anna Maria Spiering en hun kinderen, 1733.
Collectie Kasteel Duivenvoorde, Voorschoten.*

*Abraham Meertens (1747-1823)
Portret van Jacob Perkois
Collectie Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen, langdurig bruikleen aan het Zeeuws Museum, Middelburg.
Foto Ivo Wennekes.*

In het depot van het Zeeuws Museum wordt een enorme veelheid aan portretten van de 16e tot de 20e eeuw bewaard. Deze zijn deels eigendom van het museum, maar voor een belangrijk deel ook in langdurig bruikleen van het Zeeuws Genootschap. Er zitten prachtige stukken tussen en hoe jammer is het dat die zelden getoond worden. De afgelopen jaren is er onderzoek gedaan naar de 17e-eeuwse portretkunst in Zeeland en heeft het Stadhuis­museum Zierikzee er in 2021 een speciale tentoonstelling aan gewijd. De 18e-eeuwse portretkunst is tot nu toe echter nauwelijks bestudeerd. De oogst van nog bekende portretten uit die periode is daarentegen zeer groot, niet alleen in het Zeeuws Museum, maar ook in tal van andere museale en particuliere collecties. Zeeuwse families als Boddaert, Van Citters, Hurgronje (later Snouck Hurgronje), Van der Mandere, Ockersse, Radermacher, Schorer en Steengracht behoren tot de opdrachtgevers.

*Jan Palthe (1717-1769),
Portret van Isaac Winkelman, 1756.
Collectie Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen, langdurig bruikleen aan het Zeeuws Museum, Middelburg.*

Schilders uit Holland en Duitsland
Tot het laatste kwart van de 18e eeuw waren er echter bijna geen lokale portrettisten die de markt bedienden. Een enkele kunstenaar als Dirk Vlietlandt vervulde in de jaren 1720 wat portretopdrachten, maar het waren vooral kunstschilders als Philip van Dijk uit Den Haag, Jan Palthe uit Leiden, de Duitser Jean Appellius en Aert Schouman uit Den Haag die naar Zeeland trokken om voor kortere of langere tijd de Zeeuwen op doek of paneel vast te leggen. Pas in het laatste kwart van de 18e eeuw komen ook lokale portrettisten in beeld als Jan Pieter Bourjé, Abraham Meertens, Jacob Perkois en Thomas Gaal. Philip van Dijk was de eerste helft van de 18e eeuw actief en schilderde naast tal van losse portretten ook een prachtig groepsportret van het gezin van Nicolaas Steengracht uit Veere. Na de dood van Van Dijk trok Jan Palthe een tijdje uit Leiden naar Middelburg. Van hem is een mooi portret bewaard gebleven van

Tot eind 18e eeuw
waren er bijna geen
lokale portrettisten die
de markt bedienden

Isaac Winkelman, de eerste president van het Zeeuws Genootschap. In die tijd vestigde ook de uit Duitsland afkomstige Jean Henri Appelius zich in Zeeland. Hij heeft behalve losse portretten ook een heel fraai groepsportret gemaakt van het gezin van Jacob van der Mandere, bewindhebber van de VOC in Vlissingen. Van Abraham Meertens ten slotte is een mooi portret bekend van Jacob Perkois, leraar aan de Middelburgse Teekenakademie.

Roots van de auteur
Het boek Zeeuwse portretten uit de achttiende eeuw verschijnt in de reeks Zeeuwse Meesters uit de Gouden Eeuw, die Johan de Bruijn sinds 2018 samen met het Stadhuis­museum Zierikzee uitbrengt. De tentoon­stelling wordt gehouden in het Stadhuis­museum in Zierikzee. Ooit was in dit gebouw de rechtbank gevestigd, en het toeval wil dat mr. Pieter van der Meer Mohr, de betovergrootvader van de auteur van het boek, daar van 1865 tot 1869 als rechter werkzaam was!

De tentoon­stelling Zeeuwse portretten uit de achttiende eeuw is van 3 juli tot 9 november te zien in het Stadhuis­museum te Zierikzee. Van de hand van Jim van der Meer Mohr verschijnt een gelijknamige publicatie bij Uitgeverij WBooks.

Jean Appelius (1721- na 1790)
Groepsportret van Jacob van der Mandere en
Petronella Geertruida van Berckel en
hun gezin, 1760.
Collectie Zeeuws Museum,
Middelburg. Foto Ivo Wenneke

Mr. Pieter van der Meer Mohr (1821-
1905), door Johannes Cornelis van der
Meer Mohr (1821-1876). Carte de visite,
ca 1860. Collectie auteur.

